

Årsmøte i Humord 2023

21/11-23 fra 9-10.15 på zoom

Til stede: Sissel Gram Mikus (OsloMet), Troels Rue Timmermann (HL-senteret), Emmanuelle Lopes og Ingeborg Gihle (Gihle tilstede på sak 7) (Mangfolds- og migrasjonsbiblioteket), Solveig Tønseth (Nasjonalmuseet), Stian Grimsskog (Høgskolen i Molde) Carina Thornes (UB Bergen), Bente Kvame Hadland (Museum Stavanger), Even Sinding-Larsen (Stortingsbiblioteket), Øystein Walthaug (UB Oslo), Unni Knutsen (UB Oslo), Vibeke S. Lundetræ (UB Oslo) (ref.)

Forfall: Bjørn Vangen (Nobelinstituttet), Sissel Galdal (Nord Universitet), Einar Thor Jonsson (Kunsthøgskolen i Oslo), Ane Solvik Grydeland (UB Tromsø), Sarah Ruth Sjøvik (Høgskulen i Volda), Bendik Egner (NMBU)

1. Velkommen!

2. Presentasjon av gamle og nye deltakere

3. Referat fra forrige møte, 14/11-22

Vi gikk gjennom referatet fra forrige møte. Mange saker var punkter på dagens agenda.

4. Samarbeid og kommunikasjon

Vi avvikler epostlisten humord-brukere@ub.uio.no, men beholder postlisten humord-kontakter@ub.uio.no der man enkelt kan komme i kontakt med alle bibliotek som bruker Humord. Bruk gjerne denne epostadressen for å komme i kontakt med andre brukere, og for faglige diskusjoner!

Bruk emnedatahenvendelser@ub.uio.no for innmelding av nye humord eller diskusjoner dere ønsker å ta med Øystein og Vibeke.

Se gjerne veiledning til å foreslå nye humord: <https://www.ub.uio.no/bruk/sok-i-hele-biblioteket/emneord/humord/foresla-nye-humord.html>

Det ligger også en oversikt over Humord-kontakter i Sikt's "Verktøykasse for rda-katalogisering": <https://rdakatalogisering.sikt.no/humord-kontakter/>

Vi oppfordrer alle samarbeidsbibliotek til å melde inn behov for nye humord eller forslag til flere henvisninger til eksisterende humord. Det er viktigere at det meldes inn humord enn at veiledningen er fulgt til punkt og prikke.

Dersom det er deltakerbibliotek som sitter på kompetanse på fagområder som ikke er godt utbygd i Humord, er vi glade for samarbeid!

Siden i fjor har vi hatt et godt samarbeid med Sissel Gram Mikus ved OsloMet om har hjulpet oss å forbedre våre hierarkier for stedsnavn på Grønland og for folkegrupper på Grønland. I tillegg har Sissel vært aktiv i arbeidet med å vurdere MeSH som tillegg til Humord (sak 5)

5. Status for Humord-arbeidet

Vi har i 2023 foretatt en overlappsanalyse mellom MeSH (Medical Subject Headings) og helse- og psykologihierarkiene i Humord. Hensikten har vært å undersøke muligheten for å avvikle helse- og psykologihierarkiene og i stedet anbefale bruk av MeSH for indeksering av

litteratur om disse emnene. Dette arbeidet ble gjort i samarbeid med Sissel Gram Mikus fra OsloMet og Glenn Karlsen Bjerkenes, fagansvarlig for psykologi ved HumSam-biblioteket (UiO).

Vi landet på at vi ikke vil gå over til MeSH på bekostning av de eksisterende hierarkiene i Humord.

Overlappsanalysen viste cirka 50 prosent overlapp mot psykologi og cirka 85 prosent mot helsehierarkiet. Ofte opererer det ene vokabularet med bredere emneord som en slags samlebetegnelse, mens det andre vokabularet er mer fininndelt. At MeSH ikke har norske søkeinn ganger var også en del av diskusjonen vår.

I etterkant av dette arbeidet er vi i gang med å berike humord innen helse og psykologi med nye henvisninger fra MeSH. Vi vil også jobbe videre med Glenn for å forbedre psykologihierarkiet.

Norsk tesaurus for sjanger og form (NTSF) <https://www.nb.no/nbvok/ntsf/nb/index> : 235 sjanger/formemneord er fjernet fra Humord og innlemmet i NTSF, enten som nye henvisninger eller som nye emneord. Vi har valgt å beholde formtermer for folkediktning i Humord.

I tillegg er formtermer fra Real fagstermer også innlemmet i NTSF. Det er kjørt ryddejobber i Alma slik at alle de gamle termene er fjernet til fordel for likelydende termer fra NTSF. Dette arbeidet er ferdigstilt for humord, og under arbeid for real fagstermer.

Vi oppfordrer til bruk av NTSF. Behov for termer kan meldes til ntsf@nb.no.

Humord-koordinator er også koblet på arbeidet med NTSF sammen med flere andre brukere av tesaurusen.

I 2023 begynte vi på en ny runde søkelogganalyse der vi undersøker de mest brukte søkestrengene ("popular searches") fra UiOs Oria-instans januar-juni 2022. Vi baserer oss på samme metodikk som sist vi gjorde en slik jobb, i 2020-2022. Målet er å fange opp nye emneord og å berike vokabularet med nye henvisninger. Dette vil vi jobbe videre med i 2024.

Prosjekt med økonomisk støtte fra NB: Innlemming av termer fra Nasjonalbibliotekets emnevokabular for spesialbibliografier (norvok) (ca. 3000 termer) og NBIs emneordliste for faglitteratur (om barnelitteratur) (nbiemnfag) (ca. 1000 termer). Arbeidet har foreløpig resultert i ca. 300 nye termer. Vi skal i dialog og diskusjon med NB for videre fremdrift. Prosjektet ferdigstilles i 2024.

I samråd med Juridisk bibliotek ved Universitetsbiblioteket i Oslo ble det i 2023 besluttet å innlemme vokabularet Juridiske emneord i Humord. Innlemmelsen har vært et omfattende og tidkrevende arbeid som har pågått i hele år. Arbeidet vil etter planen bli ferdigstilt i 2024. Vi samarbeider med universitetsbibliotekar Thorstein Ole Paal Sollien Sjursen fra Juridisk bibliotek.

Innlemmelsen av Juridiske emneord har mange fordeler lokalt, som færre vokabular å vedlikeholde, reduksjon i antall systemer, en teknisk løsning som er integrert med Alma. Brukere av Humord vil merke forskjell ved at tesaurusstrukturen til rettsvitenskapshierarkiet er kraftig forbedret, og det har kommet til over 1100 nye humord, i tillegg til nye henvisninger på eksisterende humord.

Bilder fra Etnografisk multimediearkiv får humord: foreløpig drøyt 70 nye. Løpende arbeid med ulike multimediesamlinger. Dette er en del av arbeidet med UiOs prosjekt «Spesialsamlinger og databaser» som lanseres 29/11-23. Det er interessant å nevne fordi bruken av humord endres: fra å kun beskrive emneord i hele bøker, brukes nå humord på metadata for enkeltfotografier. Lenke til Alvin, der bildene registreres: <https://www.alvin->

<portal.org/alvin/view.jsf?pid=alvin-record%3A476828&dswid=3657>

6. Videre planer for humord

Mapping av om lag 1800 nyopprettede termer. Vi har et stort etterslep av mapping av humord til Norsk WebDewey. Vi har i hovedsak fokusert på å innlemme nye termer for å bruke personalressurser mest mulig effektivt, så arbeidet med mapping må prioriteres i 2024.

Realfagstermer og Humord: til ett vokabular? Emneordsvokabularet Realfagstermer dekker fagområdene naturvitenskap, informatikk og matematikk. Det består av nærmere 11 000 termer. Av fremtidige ressursensyn vurderer vi nå å slå sammen Realfagstermer og Humord til ett vokabular. Vokabularene har ca. 30% overlapp, felles regelsett og er begge mappet til Dewey. Begge vokabular finnes på bokmål og engelsk. Gevinstene er flere: brukerne får færre systemer å forholde seg til, Realfagstermer får en tesaurusstruktur med innordning i et hierarki, og Humord får med sammenslåingen nynorske innganger, samt noe på latin. Realfagstermer ble oversatt til nynorsk av UB Bergen i 2015. Dette er et verdifullt bidrag til å øke søkeinngangene samt å sikre et godt vokabular på norsk.

Vi bør også undersøke om Humord skal få innganger på nynorsk. Stemningen blant årsmøtets deltakere er positiv.

7. Statusrunde fra deltakerbibliotekene

Ane, UB Tromsø (innmeldt skriftlig pga forfall):

Hos oss har det vært de fagansvarlige (universitetsbibliotekarer og førstebibliotekarer) som har tildelt emneord, mens det er bibliotekarene som katalogiserer som har registrert dem i Alma. Vi har i flere år snakket om også tildelingen skal overtas av katalogisatorene. Nå er vi et steg nærmere at det skal skje, men jeg er ikke sikker på tidspunktet. Hvis det blir endringer i hvem som skal tildele humord hos oss, vil det bli en mindre gruppe som gjør det, og vi satser på god opplæring av disse.

Even, Stortingsbiblioteket:

Arbeidet fungerer bra. Har notert seg å huske å melde inn forslag til nye humord. Positiv til nynorske innganger.

Emanuelle og Ingeborg, Mangfolds- og migrasjonsbiblioteket:

Finner det de trenger i tesaurusen og synes det er fint å være med i samarbeidet.

Troels, HL-senteret:

Har brukt humord i mange år, og er stort sett godt dekket. Tar kontakt dersom det er ting han ikke finner.

Carina, UB Bergen:

Vil forsøke å fokusere internt på å skape økt engasjement og interesse for Humord-opplæring og -bruk fremover. Skal diskutere mulig bruk av humord i egne specialsamlinger. Ønsker å fremme det gode arbeidet det gjøres rundt Humord.

Stian, Høgskolen i Molde:

Skal ha i mente å eventuelt melde inn humord på områder der tesaurusen er dårlig utbygd. Området logistikk ble spesielt nevnt. Positivt med mulige innganger på nynorsk i tillegg. Er glad for samarbeidet og å jobbe med et kontrollert vokabular.

Solveig, Nasjonalmuseet:

Kunsthøgskolen er i kontakt med hverandre. Har stor nytte av Humord, og bruker nå egne systemer i liten grad. Har vært aktive i å melde inn behov for nye termer.

Sissel, OsloMet:

Bruker Humord, MeSH og noe Realfagstermer. Positiv til å redusere antall vokabularer dersom Humord og Realfagstermer slås sammen. Har på OsloMet etter hvert utryddet bruk av 653 (frie emneord).

Har samarbeid med en døv kollega, som har noen spennende input til evt. nye emneord.

Bente, Museum Stavanger:

Positiv til nynorske innganger for Humord. Jobber i krysspunkt mellom Realfagstermer og Humord og vil være glad om antall emneordssystemer reduseres.

8. Kurs/Workshop

Vi har våren 2023 holdt et kurs for alle brukere. 14 personer deltok. Kurset var en repetisjon av kurset fra 2022, og formålet var å få med folk som ikke hadde deltatt tidligere.

Det ble også avholdt en workshop våren 2023 der 45 personer deltok.

En enkel evaluering i etterkant tyder på at brukerne ønsker jevnlig kurs og/eller workshops. Vi tar sikte på å gjøre dette på årlig basis, neste gang våren 2024.

9. Eventuelt

Sissel Gram Mikus (OsloMet) hadde et spørsmål rundt muligheten til å benytte humord for databasekategorier i Oria. Vibeke formidler kontakt med UiOs Oria-ansvarlige direkte til Sissel.